

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ
TA‘LIMI VAZIRLIGI**

RESPUBLIKA TA‘LIM MARKAZI

**UMUMIY O‘RTA TA‘LIMNING
O‘QUV DASTURI**

**QIRG‘IZ
ADABIYOTI**

**Umumiy o‘rta ta‘limning
6-, 7-, 10-sinflar uchun**

**2022-2023
o‘quv yili uchun**

VI КЛАСС АДАБИЯТ (68 саат)

КИРИШҮҮ

Көркөм чыгарма –искусствонун сөз өнөрү менен ишке ашуучу, дүйнөнү образдуу чагылдырууга негизделген түрү, коомдук аң-сезимдин бир формасы. Анын өсүшү, өзгөрүшү ошол коомдук турмуш менен тыгыз байланыштуу. Адабиятта ар түрдүү тектер, жанрлар турмушту чагылдыруунун өзгөчөлүктөрүнө ылайык аракеттенет. Ал адамдарды таанытуучулук, өстүрүп-өнүктүрүүчүлүк, эстетикалык жактан тарбиялап, ар түрдүү көркөм методдордо, көрүнүштөрдө ар кандай өзгөчөлүктөргө ээ болот.

АР БИР КҮН – САБАК (12 саат)

Аалы Токомбаев «Күүнүн сыры». *Көркөм чыгарманын тили.*

Жунай Мавлянов «Нан».

Гафур Гулам «Шум бала». *Адабият теориясынан. Көркөм чыгармадагы окуялардын сүрөттөлүшү.*

Түгөлбай Сыдыкбеков. «Көксерек».

М.Элебаев. «Бороондуу күн» аңгемеси. *Адабият теориясынан. Көркөм чыгарманын тили.*

ӨНӨР АЛДЫ – КЫЗЫЛ ТИЛ (15 саат)

Элдик оозеки чыгармачылыктын казынасынан

Эмгек ырлары. Каада – салт ырлары. Арман ырлары. Кошоктор.

Элдик эпостордон. «Эр Төштүк». эпосу. *Адабият теориясынан. Гипербола жөнүндө түшүнүк.* Каныкейдин Тайторуну чапканы.

Барпы Алыкулов Балдарга насыят. *Адабият теориясынан. Санат-насыят ырлары жөнүндө түшүнүк.*

Алишер Наваий рубаилери.

Абай насыяттары («Кара сөз» чыгармасынан).

Кайталоо.

КЕРЕМЕТТЕР ДҮЙНӨСҮ ЖАНА ФАНТАСТИКАЛЫК ЧЫГАРМАЛАР (15 саат)

Беганас Сартов. Он үчүнчү толкун.

Кусейн Эсенкожоев. «Үчүнчү шар».

Хожиакбар Шайхов. Аңгеме. («Биринчи сыноо», «7-сер», «Кокусунан конуу» же башка)

Адабият теориясынан: Илимий фантастика жөнүндө түшүнүк
 Жюль Верн. «Капитан Грант балдары» романынан үзүндү.

ТҮРКҮН СЕЗИМДЕР (16 саат)

Алыкул Осмонов «Толубай сынчы». *Адабият теориясынан. Кейиптештирүү жана метафора.*

Чыңгыз Айтматов «Биринчи мугалим». *Адабият теориясынан. Сюжет жана композиция.*

Жоомарт Бөкөнбаев «Чептен эрдин күчү бек» поэмасы,
 Темиркул Үмөталиев «Кубат» поэмасы,
 Майрамкан Абылкасымова «Эстелик сүйлөйт» поэмасы,
Адабият теориясы. Поэма жөнүндө түшүнүк.
 Азим Суюн ырлары.

Оскар Уайлд («Өзүмчүл Балбан, «Бактылуу ханзаада» же башка)
Адабият теориясынан. Көркөм чыгармадагы окуялардын сүрөттөлүшү.
Кайталоо.

Текшерүү иши – 8 саат

ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНДАШТЫРУУ

№	Бөлүм аты	Сааттардын тематикасы				
		Чыгармаларды үйрөнүү жана талдоо	Кайталоо	Текшерүү иш	Өз алдынча окулган чыгармаларды талкуу	Жалпы
	Киришүү	1				1
1	Ар күн – сабак	12	1	2	1	16
2	Өнөр алды - кызыл тил. Элдик оозеки чыгармачылыктын казынасынан	10	1	2	1	14
3	Кереметтер дүйнөсү жана фантастикалык чыгармалар	15	1	2	2	20
4	Түркүн сезимдер	13	1	2	1	17
	Жалпы	54	4	8	5	68

VII КЛАСС АДАБИЯТ (68 саат)

КИРИШҮҮ (1 саат)

Көркөм сөз өнөрү. Адабият бардык өнөрдүн (искусствонун ичинен турмушту, адамды, айлана – чөйрөнү кенен – кесири чагылдырып берген сөз өнөрү. Көркөм чыгарманын адамдардын баарына бирдей даражада жеткиликтүү да, түшүнүктүү да болушу. Адабият элдин тарыхый басып өткөн жолунун көөнөрбөс көркөм күзгүсү, Адабияттын предмети адам жана анын турмушу болгондуктан, ал адамдык түбөлүктүү асыл нарктарга, инсандык адеп – ахлакка үндөп адамды туура жолго жетектейт.

АДАМ, ЖАРАТЫЛЫШ, ӨЗГӨЧӨЛҮК (16 саат)

Элдик эпостор: «Кожожаш» эпосу. *Адабият теориясынан. Миф жөнүндө түшүнүк.*

«Эр Табылды» эпосу. *Адабият теориясынан. Эпос жөнүндө түшүнүк.*

Алыкул Осмоновдун ырлары.

Жоомарт Бөкөнбаевдин ырлары.

Аскад Мухтар поэзиясынан үлгү. *Адабият теориясынан. Уйкаштык жөнүндө түшүнүк.*

Эрнест Хемингуэй. “Чал жана деңиз” повести. *Адабият теориясынан. Көркөм чыгармадагы окуялардын сүрөттөлүшү.*

Кайталоо.

ӨТМҮШТҮН ЖАҢЫРЫКТАРЫ (20 саат)

Алишер Навои. Казалдары. *Адабият теориясынан. Казал жөнүндө түшүнүк.*

Токтогул Сатылганов «Санат», «Насыят» ырлары,

Төлөгөн Касымбековдун «Келкел» романынан үзүндү.

А.Жакыпбеков. «Айкашка» аңгемеси.

Осмонкул Бөлөбалаев «Бизден мурда өткөндөр», «Уялам».

Адабият теориясынан. Айтыш тууралуу түшүнүк.

Пиримкул Кодировдун чыгармаларынан. *Чыгармадан үлгүлөр.*

ТҮРКҮН КӨРҮНҮШТӨР (17 саат)

Аалы Токомбаев. «Жараланган жүрөк» аңгеме.

Касымалы Баялинов. «Курман жылга» аңгеме.

Чынгыз Айтматов «Бетме бет» повести.

Адабият теориясынан. Аңгеме жөнүндө түшүнүк,

Жалил Садыков. «Манастын уулу Семетей». драма.

С.Раев. «Эмне дейм, сизге эжеке» аңгеме.

Икбал Мирзонын ырлары.

Антон Павлович Чехов “Хамалеон”. Адабият теориясынан. Көркөм чыгарма деталы.

Кайталоо.

Текшерүү иши – 8 саат

ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНДАШТЫРУУ

№	Бөлүм аты	Сааттардын тематикасы				
		Чыгармаларды үйрөнүү жана талдоо	Кайталоо	Текшерүү иш	Өз алдынча окулган чыгармаларды талкуу	Жалпы
	Киришүү	1				1
1	Адам, жаратылыш, өзгөчөлүк	12	1	2	1	16
2	Көзүмдүн карегиндесиң, ата журт	10	1	2	1	14
3	Өтмүштүн жаңырыктары	15	1	2	2	20
4	Түркүн көрүнүштөр	13	1	2	1	17
	Жалпы	51	4	8	5	68

Х КЛАСС АДАБИЯТ (68 саат)

Киришүү.

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН ООЗЕКИ КӨРКӨМ ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ (15 саат)

Элдик оозеки чыгармачылыгы жөнүндө.

Адабият теориясы. Фольклор.

1 «Манас» эпосу, аны жыйноо, басып чыгаруу, изилдөө иштери, варианттары, манасчылар, эпостун темасы жана идеясы. Эпостогу образдар системасы. «Манастын» көркөмдүк түзүлүшү.

2 «Семетей» эпосу, эпосту айтуучулары жана негизги варианттары. «Семетейдин» темасы жана идеясы. Эпостун каармандары. «Семетейдин» поэтикасы жөнүндө.

3 «Сейтек» эпосу жана анын сюжеттик курулушу. «Сейтектин» С.Каралаев айткан варианты. Чыгарманын негизги каармандары.

Адабият теориясы. Баатырдык эпос. Кыргыз фольклорунун негизги түрлөрү. Эпикалык чыгармалар. Дидактикалык чыгармалар. Кыргыз фольклору жөнүндөгү илим жана анын проблемалары. Адабият теориясы. Фольклор.

Гомер же Софокл чыгармачылыгынан үлгүлөр.

БАЙЫРКЫ ЖАНА ОРТО КЫЛЫМДАР АДАБИЯТЫНЫН ҮЛГҮЛӨРҮНӨН

(17 саат)

Классикалык кыргыз адабияты жана анын өнүгүү этаптары.

Уламышка айланган кыргыз акындары. (Кет Бука, Токтогул ырчы, Асанкайгы).

Кашкарлык Махмуд. Дивандагы ыр түрмөктөрүнөн.

Алишер Навои. «Хамсачылык» жөнүндө түшүнүк. «Хамса» составындагы беш дастандын биринен үзүндү.

Орто кылымдар дүйнөлүк адабиятына мүнөздөмө.

Мигел Сервантестин «Дон Кихот» романынан үзүндүлөр.

XIX- XX КЫЛЫМДАРДАГЫ КЫРГЫЗ КОЛ ЖАЗМА АДАБИЯТЫ

(20 саат)

Жазгыч акындардын мурастары

Молдо Нияз. Өмүрү жана чыгармачылыгы. «Санаттар», «Даткайым сулуу» .

Молдо Кылыч. Өмүрү жана чыгармачылыгы. Казалдары: «Зар заман», «Буудайык», «Бүркүттүн тою» .

Тоголок Молдо. Өмүрү жана чыгармачылыгы. Чыгармаларынан үлгүлөр. *Адабият теориясынан: Жазгыч акындар.*

Фуркаттын чыгармачылыгынан. Адабият теориясынан Көркөм чыгарманын каарманы. Статикалык жана динамикалык образдар.

Александр Пушкиндин «Евгений Онегин» романы.

Адабият теориясы: Адабий агымдар: романтизм жана реализм.

XX КЫЛЫМДЫН БАШЫНДАГЫ КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ

(15 саат)

Кыргыз профессионал адабиятынын жаралышы 1918-1929-жылдар)

Кыргыз адабиятынын телчигиши(1925-1929-жылдар)

Касым Тыныстанов. өмүрү жана чыгармачылык жолу. «Жаңыл Мырза» поэмасы.

М.Элебаев. Өмүрү жана чыгармачылык жолу. «Узак жол» романы

А.Токомбаев. Өмүрү жана чыгармачылык жолу. Лирикалары. Романы: «Кандуу жылдар» *Адабий теориясынан. Адабий агымдар: романтизм жана реализм.*

Фитрат. Өмүрү жана чыгармачылыгы. *Чыгармаларынан. Адабият теориясы. Көркөм чыгарманын каарманы.*

Жек Лондон: «Жашоо мыйзамы» аңгемеси.

ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНДАШТЫРУУ

№	Бөлүм аты	Сааттардын тематикасы				
		Чыгармаларды үйрөнүү жана талдоо	Кайталоо	Текшерүү иш	Өз алдынча окулган чыгармаларды талкуу	Жалпы
	Киришүү	1				1
1	Кыргыз элинин оозеки көркөм чыгармачылыгы	11	1	2	1	15
2	Байыркы жана орто кылымдар адабиятынын үлгүлөрүнөн	13	1	2	1	17
3	XIX-XX кылымдардагы акындар поэзиясына жана кыргыз жазма адабиятына жалпы обзор	16	1	2	1	20
4	Кыргыз профессионал адабияты	10	1	2	2	15
	Жалпы	51	4	8	5	68